

Даниял кітабы – Жүз сексен сегізінші бөлім

Рафиядан Паниумға дейін: ежелгі шайқастардың пайғамбарлық маңызын ашып көрсету

Jeff Pippenger

2024-04-18

Рафия шайқасы мен Паний шайқасы — әртүрлі кезеңдер мен жағдайларда болған екі бөлек тарихи оқиға, бірақ екеуі де ежелгі Яһудеяның және оны қоршаған өңірлердің тарихында маңызды орын алады. Рафия шайқасы б.з.д. 217 жылы болды. Паний шайқасы б.з.д. 200 жылы Селевкилер патшалығы (солтүстіктің патшасы) мен Птолемейлер патшалығының (оңтүстіктің патшасы) арасында өтті. Бұл екі шайқас Даниял кітабының он бірінші тарауының он бірден он беске дейінгі аяттарында көрсетілген. Бұл екі шайқас б.з.д. 167 жылғы Маккавейлер көтерілісінің алдында болды.

Паниум шайқасы өз атауын қақтығыс болған маңайдағы географиялық нысан — Паниум тауынан алды. Паниум атауы сол жерде ғибадатхана бағышталған грек құдайы Панның есімінен туындаған. Бұл орын Панға табынумен байланыстылығына байланысты Паниум деп белгілі болды. Ғибадатхана кешені көбіне «Панның қасиетті орны» деп аталды, бұл оның Пан құдайына бағышталған діни берілу мен ғибадат орны ретіндегі рөлін айқындай түсті. «Nymphaeum» термині көне грек және рим дінінде су нимфаларына арналған ескерткішті немесе қасиетті орынды білдіреді. Паниумдағы ғибадатхана кешенінің құрамында үңгір мен табиғи бұлақ болған, оларда нимфалар мекендейді деп сенілген, сондықтан ол кейде Паниумның Nymphaeum-ы деп те аталған.

Қала Ұлы Иродтың ұлы Ирод Філіптің қолымен қайта салынып, кеңейтілгеннен кейін, Рим императоры Цезарь Августтің және Ирод Філіптің өзінің құрметіне Қайсария Філіппі деп аталды. Ғибадатхана кешені осы қаланың ішіндегі маңызды діни орталық болды.

Император Августтың билігі кезінде ғибадатхана Августтың құрметіне қайта бағышталды немесе қайта аталды; бұл императорлық табынуды және римдік діни ғұрыптардың жергілікті діни кеңістікке кіріктірілуін бейнеледі. Пан ғибадатханасы орналасқан ежелгі Қайсария Філіппі қаласының маңындағы өңір кейде «Тозақ қақпалары» немесе «Аид қақпалары» деп аталды.

Даниял кітабының он бірінші тарауының он алтыншыдан он тоғызыншы аяттарына дейін Киелі кітап пайғамбарлығындағы төртінші патшалық және осы тараудағы солтүстік патша ретінде орнығу үшін пұтқа табынушы Рим еңсеруге тиіс болған жаулап алудың үш географиялық аймағы бейнеленген. Он алтыншы аятта Рим қолбасшысы Помпейдің б.з.д. 65 жылы Сирияны, ал содан кейін б.з.д. 63 жылы Иерусалимді жаулап алғаны көрсетілген. Он жетіншіден он тоғызыншы аяттарға дейін Юлий Цезарьдың үш кедергінің үшіншісі болған Мысырды жаулап алуы көрсетіледі. Б.з.д. 31 жылғы Акции шайқасы Даниял кітабының он бірінші тарауындағы жиырма төртінші аяттың орындалуы бойынша пұтқа табынушы

Римнің үстем билік жүргізетін үш жүз алпыс жылының басталуын белгілейді.

Жиыrmасыншы аятта Август Цезарьдің билік етуі көрсетілген, және сол тарихи кезеңде Иса дүниеге келді. Содан кейін жиырма бірінші және жиырма екінші аяттарда зұлым Тиберий Цезарьдің билігі айқындалады, осылайша Мәсіхтің айқышқа шегеленуі межеленеді.

Жиырма үшінші аятта Маккавейшіл яһудилердің пұтқа табынушы Риммен жасаған одағы көрсетіледі, сөйтіп он бірінші аятта басталған тарих ағысы тоқтатылады да, тарихи баяндау б.з.д. 161 жылдан б.з.д. 158 жылға дейінгі кезеңге қайта оралады.

Жиырма үшінші аят Маккавейлердің желісін бейнелейді, әрі ол олардың пайғамбарлық желісінің барлық егжей-тегжейін қамтымаса да, оны тарихтың жазбасы қамтиды. Б.з.д. 217 жылы Рафия шайқасы болды, ал одан кейінгі жағдайда бала патша Мысырды осал күйде қалдырды. Селевкилік және грек патшалары б.з.д. 200 жылы әлгі бала патшамен не істеуді жоспарлай бастағанда, Рим тарихқа араласып, Мысырдағы бала патшаның қорғаушысына айналды. Сол жылы Паний шайқасы да болды. Содан кейін б.з.д. 167 жылы Маккавейлердің партизандық соғысы басталды.

Маккавейлер көтерілісі б.з.д. 167 жылы Модеинде басталды, әрі ол Маккавейлердің тек Селевкидтер империясына қарсы ғана емес, сонымен бірге өздері Селевкидтермен одақтасты деп таныған яһудилерге де қарсы күресуінен тұрды. Бұл көтеріліс діни себептерден туындады және ол ішкі де, сыртқы да жауға қарсы жүзеге асырылды. Б.з.д. 164 жылы Маккавейлер ғибадатхананы қайта бағыштады, және бұл оқиға яһудилердің Ханука мейрамын тойлауымен еске алынады. Сол жылы атышулы Антиох Епифан қайтыс болды. Одан кейін б.з.д. 161 жылдан 158 жылға дейін жиырма үшінші аяттағы “одақ” Риммен жасалды.

Маккавейлерге, олардың көтерілісіне және Риммен жасаған одағына тікелей жасалған жалғыз сілтеме жиырма үшінші аятта ғана кездеседі, бірақ Хасмонеі әулеті деп аталған әулеттің тарихы б.з.д. 167 жылы Модеиннен басталып, айқышқа шегелену уақытына дейін жалғасты. Хасмонеі әулетінің соңғы өкілдері Мәсіхтің дәуіріндегі парызшылдар болды. Сондықтан б.з.д. 167 жылы Модеиндегі көтерілістен басталған, Маккавейлер арқылы бейнеленген діннен тайған яһудиліктің тарихына қатысты пайғамбарлық желі бар, ол Иса айқышқа шегеленген кезде жиырма бірінші және жиырма екінші аяттарда аяқталады.

Олардың тарихы он алтыншы аятта бетбұрыс кезеңіне жетеді: дәл сол жерде Рим алғаш рет Помпей арқылы Иерусалимді жаулап алды. Сол кезде Иерусалимге күйреу әкелудегі оның басты түрткісі Хасмонеілер әулетінің екі тобы арасындағы дау болды. Сол уақыттан бастап (б.з.д. 63 ж.) Яһуда Римнің билігіне өтті. Маккавейлердің Хасмонеілер әулеті пайғамбарлық тұрғыдан б.з.д. 167 жылы Модеин шайқасынан басталады, содан кейін б.з.д. 63 жылы Римге бағындырылды. Сол тарихтың басталуынан көп ұзамай Маккавейлер б.з.д. 161 жылдан б.з.д. 158 жылға дейін Риммен одақ жасап, оған кірді. Олар б.з.д. 63 жылдан бастап айқышқа дейін және ақырында Иерусалимнің 70 жылы толық қирауына дейін Римге бағынышты болды.

Маккавейлердің пайғамбарлық желісі — діннен тайған иудаизмнің желісі, сондықтан ол діннен тайған протестантизмнің желісін бейнелейді. Паней шайқасынан бастап он алтыншы аяттағы жексенбілік заңға дейінгі аралықта б.з.д. 200 жыл, б.з.д. 167 жыл, б.з.д. 164 жыл оқиғалары және б.з.д. 161 жылдан 158 жылға дейінгі одақ діннен тайған протестантизмнің тарихында қайталанатын болады. Бұл жолайрықтар жексенбілік заңның алдында жетінің бірі болып табылатын сегізінші президенттің тарихында орын алады. Б.з.д. 200 жыл б.з.д. 167 жылға қатысты республикалық мүйіздің сыртқы желісін білдіреді, ал б.з.д. 167 жыл діннен тайған протестанттық мүйіздің ішкі желісін білдіреді.

Бұл межелер, негізінен, Хасмонеялар әулетінің тарихи желісінің ішінде жасырылған, бірақ соған қарамастан Даниял 11-тараудың қырқыншы аятының жасырын тарихының бір бөлігін құрайды. Бұл — «Даниял пайғамбарлығының соңғы күндерге қатысты бөлігіне» жататын желі.

Иудаизмнің Ханукканы Маккавейлер көтерілісін еске алу ретінде тойлауы Маккавейлердің әділ болғанын айқындамайды. Бүлікке байланысты жетпіс жылдық тұтқындықтан кейін қайта салынған ғибадатханаға шекина ешқашан қайта оралмады. Соңғы пайғамбарлық хабар Маккавейлерден шамамен екі ғасыр бұрын Малахи арқылы келді. Маккавейлердің тарихы олардың саяси басшыларына бас діни қызметкер қызметін де атқаруға жол бергенін көрсетеді; бұл — мысырлық Птолемей де жасауға ұмтылған, сондай-ақ Уззия патша да жасауға әрекеттенген сол күнә. Дәстүр Құдайдың Птолемейді сол қорлаушы іс-әрекеттен тыю үшін араласқанын айқындайды, ал Құдай Сөзі Уззия патша діни қызметкер мен патшаның ісін атқаруға әрекеттенген кезде Құдайдың шынында да араласқанын тікелей айғақтайды. Олардың әулетінің ақырғы жемісі парызшылдар болды. Қазіргі иудаизм яһудилерінің оларға деген тарихи құрметі қандай болса да, Маккавейлер әділдіктің нышаны болды деген қорытынды жасауға ешқандай негіз жоқ.

Протестанттық реформация Лютердің заманында басталып, біртіндеп дамыған үдеріс болды. Ол жаңа бір дәстүр емес еді, өйткені Иса мен Оның шәкірттері протестанттар болған. Ол Лютер мен өзге де реформаторлар ояндрылған тарихтың қараңғылығынан ояну еді. Сол үдемелі реформацияның шарықтау шегі Миллерит қозғалысы болды. Құдайға ерте реформаторларды тек Бабылдың күнәларына ғана ояту қажет болған жоқ, қайта Ол оларды Өз заңының және көктегі қасиетті орында атқарып жатқан Өз ісінің толық түсінігіне жеткізуді мақсат етті. 1844 жылғы 19 сәуірде протестанттар реформацияның күшейіп келе жатқан нұрын қабылдамай тастап, жолдан тайған протестантизмге айналды.

Сол кезеңдегі адал миллериттерге «жамылғы берілді» және олар жетілген протестанттық мәсіхшілерге айналу үшін істі аяқтауға Қасиеттілердің Қасиеттісіне бағытталды. 1863 жылы жамылғы берілгендер мойынсұнбаушылық арқылы протестантизм жамылғысын ысырып қойып, Лаодикияның жамылғысын қабылдады. 2001 жылғы 11 қыркүйектен кейін жиырма екі жыл өткен соң, 2023 жылы басталған жүз қырық төрт мыңды мөрлеудің соңғы кезеңінде Яһуда руының Арыстаны Даниял кітабының он бірінші тарауының қырқыншы аятының жасырын тарихын толықтыратын шындықтарды ашып жатыр; бұл тарих 1989 жылғы Кеңес Одағының күйреуінен бастап жуықта келетін жексенбілік заңға дейінгі кезеңді қамтиды.

Мұны істеу арқылы Ол жолдан тайған иудаизмнің тарихын жолдан тайған протестантизмнің нышаны ретінде ашты.

Құдайдың жолдан тайған халқының екі желісі де — мейлі сөзбе-сөз Яһуда болсын, мейлі рухани Яһуда болсын (екеуі де даңқты жерлер) — Иерусалимнің жаулап алынуымен аяқталады: біріншісі б.з.д. 63 жылы, ал екіншісі — жуықта келетін жексенбілік заң кезінде. Екі желі де адасқан діни сенімдерден туындаған соғысты бейнелейді. Екі желі де Грекияның діни философияларына қарсы соғысты бейнелейді, әрі екеуінің де ақырында жолдан тайғандар Римге бағынады. Мен қырқыншы аяттағы үш шайқасты 1989 жылғы Кеңес Одағының күйреуін, Украина соғысын және жексенбілік заң тұсындағы Паниумды бейнелейді деп айқындаймын, мұндағы мақсатым — осы үш шайқас пен үш дүниежүзілік соғыстың арасындағы айырмашылықты көрсету.

«Құдай Сөзі төніп келе жатқан қауіп туралы ескерту берді; егер бұл ескерусіз қалдырылса, онда протестанттық әлем Римнің шынайы мақсаттарының не екенін тұзақтан құтылып шығуға тым кеш болғанда ғана білетін болады. Ол үн-түнсіз күшейіп, билікке ие болып келе жатыр. Оның ілімдері заң шығарушы орындарда, шіркеулерде және адамдардың жүректерінде өз ықпалын жүргізуде. Ол өзінің биік те зәулім құрылыстарын тұрғызып жатыр, солардың құпия қойнауларында оның бұрынғы қудалаулары қайтадан қайталанатын болады. Ол жасырын түрде және ешкім сезбестен, уақыты келіп, өз соққысын жасау үшін, өз мақсаттарын ілгерілетуге қажет күштерін нығайтып жатыр. Оның бар қалайтыны — тиімді ұстаным; ал бұл оған қазірдің өзінде-ақ беріліп жатыр. Біз жақында римдік элементтің мақсаты не екенін көретін де, сезетін де боламыз. Кімде-кім Құдай Сөзіне сеніп, оған мойынсұнса, сол арқылы қорлық пен қудалауға ұшырайтын болады». Ұлы күрес, 581.

Кеңес Одағының 1989 жылы күйреуін айқындайтын оныншы аяттан бастап, он бесінші аяттағы Паний шайқасына дейін папалық «соққы беретін уақыты келгенде, өз мақсаттарын ілгерілету үшін өз күштерін нығайтып» келді. Бұл аяттар папалық дайындап қойған, одан «қашып құтылу» мүмкін болмайтын «тұзақ» болып табылатын пайғамбарлық жағдайларды айқындайды. Паний шайқасы арқылы бейнеленген ақырғы қақтығыста аңның мүсіні Америка Құрама Штаттарында құрылатын болады. Сол мүсіннің құрылуы соңғы күндердегі Құдай халқы үшін ақырғы сынақ болып табылады.

«Жаратқан Ие маған аңның мүсіні сынақ мерзімі жабылардан бұрын-ақ құрылатынын айқын көрсетті; өйткені ол Құдай халқы үшін олардың мәңгілік тағдыры шешілетін ұлы сынақ болмақ. ... Аян 13-та бұл тақырып анық көрсетілген; [Аян 13:11–17, quoted].

«Бұл — Құдай халқы мөрленбестен бұрын өтуге тиіс сынақ. Оның заңын сақтау және жалған сенбілікті қабылдаудан бас тарту арқылы Құдайға адалдықтарын дәлелдегендердің бәрі Жаратқан Ие Құдай Ехобаның туының астында сап түзеп, тірі Құдайдың мөрін алады. Ал көктен бастау алған ақиқатты тәрк етіп, жексенбілік сенбілікті қабылдайтындар аңның таңбасын алады». Manuscript Releases, 15-том, 15-бет.

Аңның мүсінінің қалыптасуы Рим одағына кірген кезеңмен бейнеленеді. Америка Құрама Штаттарының протестанттық мүйізі 1844 жылы Римнің қыздарына айналды, әрі олардың

тарихының басы, олар тағы да өз аналарына еліктеуге бел буған кезде, өз тарихтарының соңында қайталанады.

«Мен екі мүйізді аңның айдаһардың аузы бар екенін, әрі оның күші оның басында екенін, және жарлық оның аузынан шығатынын көрдім. Содан кейін Мен Зинақорлардың Анасын көрдім; ана қыздардың өзі емес, олардан бөлек әрі айқын дара еді. Оның дәурені болды, енді ол өтті; ал оның қыздары — протестанттық секталар — келесі болып сахнаға шығып, ана әулиелерді қудалаған кезде иеленген сол бір рухты іс жүзінде көрсетпек еді. Мен ананың билігі әлсіреп бара жатқан сайын, қыздарының күшейіп келе жатқанын көрдім, әрі олар жуырда бір кезде ана жүзеге асырған билікті жүзеге асыратын болады.»

«Мен атақ қана бар шіркеудің және атақ қана бар адвентистердің Яһуда сияқты бізді католиктерге сатып беретінін көрдім, мұны олар олардың ықпалын алып, шындыққа қарсы шығу үшін істемек. Сонда әулиелер католиктерге аз танымал, көзге түспейтін бір халық болады; бірақ біздің сеніміміз бен салттарымызды білетін шіркеулер мен атақ қана бар адвентистер (өйткені олар сенбі күні үшін бізді жек көрді, себебі оны теріске шығара алмады) әулиелерді сатып кетіп, оларды халықтың қаулыларын менсінбейтіндер ретінде католиктерге хабарлайтын болады; яғни, олар сенбі күнін сақтап, жексенбіні елемейді.»

«Сонда католиктер протестанттарға алға шығуды бұйырып, аптаның жетінші күнінің орнына бірінші күнін ұстанбайтындардың бәрі өлтірілсін деген жарлық шығарады. Ал саны көп католиктер протестанттардың жағына шығады. Католиктер өз билігін аңның мүсініне береді. Протестанттар да өздерінен бұрын аналары қалай істесе, қасиеттілерді құрту үшін солай әрекет етеді. Бірақ олардың жарлығы жүзеге асып, жемісін бермей тұрып, қасиеттілер Құдайдың Даусымен құтқарылады». Spalding and Magan, 1, 2.

Үзіндіде Құдайдың адалдарын католиктерге сатып кететін «номинал» деген екі топ бар; бұл сөз «тек аты ғана бар» дегенді білдіреді. Эллен Уайттың номинал шіркеулер мен номинал адвентистер туралы түсінігі олардың ақырғы күндерде шын мәнінде нені білдіретінінен өзгеше, өйткені оның «номинал адвентист» деген түсінігі Мәсіхтің қайта оралуына сенемін деп мойындайтын мәсіхшіні білдірер еді. Бірақ пайғамбарлар өздері өмір сүрген күндерден гөрі ақырғы күндер туралы көбірек айтады, сондықтан ақырғы күндерде «номинал адвентист» Лаодикеялық Жетінші күн адвентистері шіркеуін білдіреді, ал номинал шіркеулер 1844 жылы Римнің қыздарына айналғандардың ұрпақтары болып табылады.

Жетінші күн адвентистері Құдайдың шынайы өкілдері болып табылатын «беймәлім халықты» жек көретін болады, өйткені олар жердің тынығу сенбілігін білдіретін сенбі ақиқатын «теріске шығара алмайды». Жетінші күн адвентистері шіркеуі жетінші күнді ғибадат күні ретінде ұстанатынын жариялайды, бірақ соңғы күндері олар теріске шығара алмайтын сенбі — Леуіліктер жиырма алтыдағы «жеті уақыт», мұны олар 1863 жылы қабылдамай тастаған алғашқы іргелі ақиқат еді.

Қазір біз қарастырып отырған үзінді жақындап келе жатқан жексенбілік заңнан басталатын тарихпен байланысты пайғамбарлық серпіндерді айқындайды, бірақ жексенбілік заңнан

кейінгі соңғы сыналуды тарихы әуелі Америка Құрама Штаттарының ішінде жүзеге асады. Жексенбілік заң кезінде Америка Құрама Штаттары бүкіл дүниені аңға мүсін орнатуға мәжбүрлейтін болады, бірақ олар сол істі жүзеге асырмай тұрып, Америка Құрама Штаттарының өзінде аңға мүсін орнатқан болады.

«Діни бостандық елі Америка ар-ожданға зорлық көрсетіп, адамдарды жалған сенбіні құрметтеуге мәжбүр ету арқылы папалықпен біріккен кезде, жер жүзіндегі әрбір елдің халқы оның үлгісіне еруге жетектелетін болады». Testimonies, volume 6, 18.

«Шет халықтар Америка Құрама Штаттарының үлгісіне ереді. Ол бастама көтергенімен, дәл сол дағдарыс дүниенің барлық бөліктеріндегі халқымыздың басына келеді». Testimonies, 6-том, 395-бет.

Құдай халқы үшін болатын ұлы сынақ жексенбілік заңнан бұрын келеді, өйткені жексенбілік заң орнағанда Жетінші күн адвентистері үшін сынақ мерзімі жабылады. Бұл сынақ аңның мүсінінің құрылуы ретінде бейнеленеді, ал аңның мүсіні — шіркеу мен мемлекеттің шіркеу осы қатынасты билейтіндей болып бірігуі. Протестанттар 1844 жылы Римнің қызына айналғаны сияқты, ал қыз — өз анасының мүсіні, сол сияқты ақиқаттан тайған протестанттар да соңғы күндері соған параллель іс атқарады, өйткені Иса әрдайым бір нәрсенің соңын оның басымен бейнелеп көрсетеді.

Даниял кітабының он бірінші тарауының жиырма үшінші аятындағы «одақ» арқылы бейнеленген тарих даңқты жердегі діннен безгенмін деп танылған халықтың Риммен бірлестік құруға ұмтылуын білдірді. Б.з.д. 161 жылдан Б.з.д. 158 жылға дейінгі кезең жексенбілік заңда шегіне жететін аңның мүсінінің қалыптасуын білдіреді.

Бұл зерттеуді келесі мақалада жалғастырамыз.

«Бірақ “аңның бейнесі” деген не? және ол қалай жасалуға тиіс? Бейнені екі мүйізді аң жасайды, әрі ол — аңға арналған бейне. Ол сондай-ақ аңның бейнесі деп те аталады. Ендеше, бейненің қандай екенін және оның қалай жасалуға тиіс екенін білу үшін, біз аңның өзінің — папалықтың — сипаттарын зерттеуіміз керек. »

«Алғашқы қауым Ізгі хабардың қарапайымдылығынан ауытқып, пұтқа табынушылыққа тән жоралар мен әдет-ғұрыптарды қабылдау арқылы бұзылған кезде, ол Құдайдың Рухы мен құдіретінен айырылды; ал халықтың ар-ұжданын бақылауда ұстау үшін, ол зайырлы биліктің қолдауына жүгінді. Соның нәтижесінде папалық пайда болды, яғни мемлекеттің билігін бақылаған және оны өз мақсаттарын ілгерілету үшін, әсіресе “дінбұзарлықты” жазалау үшін қолданған шіркеу. Америка Құрама Штаттарының аңның мүсінін жасауы үшін, діни билік азаматтық үкіметті соншалық билеуі керек, сонда мемлекеттің өкілеті де шіркеудің өз мақсаттарын жүзеге асыруы үшін қолданылатын болады». Ұлы күрес, 443.